

การประชุมประจำปีของสมาคมภาษาศาสตร์เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ครั้งที่ 23

29 - 31 พฤษภาคม 2556

จักรภพ เอี่ยมคะนุช*
jakrabhop@gmail.com

เมื่อวันที่ 29-31 พฤษภาคม ที่ผ่านมานักภาษาศาสตร์จากทั่วโลกที่สนใจภาษาในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ได้มาพบกันอีกครั้งที่กรุงเทพมหานคร ในการประชุมประจำปีของสมาคมภาษาศาสตร์เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ครั้งที่ 23 (The 23rd Meeting of Southeast Asian Linguistics Society หรือ SEALS) การประชุมดังกล่าวจัดโดยภาควิชาภาษาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เพื่อเฉลิมฉลองการก่อตั้งภาควิชาครบ 36 ปี โดยได้รับความร่วมมือจากโครงการวิจัยภาษาในหมู่เกาะญี่ปุ่นและบริเวณใกล้เคียงเชิงเปรียบเทียบและเชิงประวัติ สถาบันภาษาและภาษาศาสตร์ญี่ปุ่นแห่งชาติ (NINJAL) ประเทศญี่ปุ่น และได้รับการสนับสนุนจากศูนย์อาเซียนศึกษาและสถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สมาคมภาษาศาสตร์เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ก่อตั้งขึ้นในปี ค.ศ. 1990 โดย Martha Ratliff และ Eric Schiller โดยได้จัดการประชุมครั้งแรกในปี ค.ศ. 1991 ที่ Wayne State University และหมุนเวียนจัดการประชุมครั้งต่อๆ ตามสถาบันการศึกษาต่างๆ ทั่วโลก ทั้งในทวีปอเมริกาเหนือ ยุโรป ออสเตรเลีย เอเชีย รวมทั้งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งการประชุมทุกครั้งได้รับความสนใจจากนักภาษาศาสตร์เป็นอย่างดี สำหรับในประเทศไทย เคยจัดงานประชุมทั้งหมด 4 ครั้ง ได้แก่ ครั้งที่ 4 ที่มหาวิทยาลัยรามคำแหงและมหาวิทยาลัยพายัพ (ค.ศ. 1994) ครั้งที่ 11 ที่มหาวิทยาลัยมหิดล (ค.ศ. 2001) ครั้งที่ 14 ที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (ค.ศ. 2004) และครั้งที่ 21 ที่มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ (ค.ศ. 2011)

* นิสิตหลักสูตรอักษรศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาภาษาศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ในการประชุมครั้งนี้มีการนำเสนอบทความ 91 บทความ จากบทความที่ส่งเข้ามาทั้งหมด 187 บทความ ซึ่งมีประเด็นการเสนอผลงานวิจัยทางภาษาที่หลากหลาย นอกจากภาษาหลักๆ ภายในภูมิภาคแล้ว ยังมีผลงานการวิจัยเกี่ยวกับภาษากลุ่มชาติพันธุ์ของประเทศต่างๆ ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และประเทศใกล้เคียงจำนวนมาก เช่น ภาษา Squiliq Atayal (ภาษาตระกูลออสโตรนีเซียน พูดในไต้หวัน) ภาษากลุ่ม Bashiic (ภาษาตระกูลออสโตรนีเซียน พูดในหมู่เกาะทางตอนเหนือของฟิลิปปินส์) ภาษา Mo Piu (ภาษาตระกูลม้ง-เมี่ยน พูดในเวียดนาม) ภาษา Nyishi (ภาษาตระกูลจีน-ทิเบต พูดในอินเดีย) และภาษา Talaud (ภาษาออสโตรนีเซียน พูดในเกาะสุลาเวสีของอินโดนีเซีย) เป็นต้น ผู้เข้าร่วมนำเสนอผลงานมาจากหลายประเทศ ทั้งภายในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และภูมิภาคอื่นๆ ทั่วโลก อีกทั้งยังมีผู้ที่สนใจร่วมโดยไม่ได้นำเสนอบทความอีกจำนวนมาก

นอกจากการนำเสนอบทความทั่วไปแล้ว ช่วงการประชุมเต็มคณะ (plenary session) ก็เป็นช่วงหนึ่งที่น่าสนใจ ซึ่งในการประชุมแต่ละปีจะมีผู้เชี่ยวชาญทางด้านภาษาศาสตร์เอเชียตะวันออกเฉียงใต้และศาสตร์อื่นๆ ที่เกี่ยวข้องมาบรรยาย โดยมักนำเสนอในประเด็นที่ทันสมัยและได้รับความสนใจในปีนั้น ซึ่งในการประชุมครั้งนี้ มี plenary session 2 ช่วงด้วยกัน

ช่วงแรกเป็นหัวข้อ Linguistic fieldwork in a Changing Southeast Asia ซึ่งมีนักภาษาศาสตร์หลายคนมาร่วมสนทนา ได้แก่ Marc Brunelle จาก University of Ottawa, Mathias Jenny จาก University of Zurich, Nick Enfield จาก Max Planck Institute for Psycholinguistics และ Radboud University, Daniel Kaufman จาก CUNY และ The Endangered Language Alliance โดยมี ศาสตราจารย์ ดร. ชีระพันธ์ เหลืองทองคำ จากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เป็นผู้ดำเนินรายการ ผู้ร่วมอภิปรายแต่ละท่านได้นำเสนอประสบการณ์ ข้อคิด และวิธีการในการทำวิจัยภาคสนามทางด้านภาษาศาสตร์ ซึ่งการทำวิจัยภาคสนามเป็นสิ่งที่จำเป็นสำหรับภูมิภาคนี้ เนื่องจากมีภาษาของกลุ่มชาติพันธุ์จำนวนมากที่ข้อมูลตัวเขียนหรือเอกสารในภาษานั้นๆ มักพอสำหรับการทำวิจัยทางด้านภาษาศาสตร์ ประเด็นหลักๆ ที่ผู้บรรยายนำเสนอคือ ความเปลี่ยนแปลงของการวิจัยภาคสนามที่เกิดขึ้นจากปัจจัยต่างๆ เช่น เทคโนโลยีที่สามารถทำให้การเก็บข้อมูลได้อย่างละเอียดและถูกต้องแม่นยำมากขึ้น สภาพทางสังคมที่มีผลต่อสถานการณ์ภายในประเทศซึ่งส่งผลต่อการเก็บข้อมูลของผู้บอกภาษารวมถึงสถานการณ์ภาษาในประเทศต่างๆ และยังมีประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการทำวิจัยทางภาคสนามโดยทั่วๆ ไป ได้แก่ ความสัมพันธ์ระหว่างผู้บอกภาษาและผู้ทำวิจัย รวมทั้งจุดมุ่งหมายในการทำวิจัยภาคสนาม

ช่วงที่สองเป็นหัวข้อ Going beyond history: Re-assessing genetic groupings in SEA ซึ่งมีนักภาษาศาสตร์หลายคนร่วมสนทนา ได้แก่ Zev Handel จาก University of Washington, Daniel Kaufman จาก CUNY และ The Endangered Language Alliance, วีระ โอศภากริตน์ จากมหาวิทยาลัยมหิดล และ Martha Raliff จาก Wayne State University โดยมี John Whitman จาก NINJAL และอาจารย์ ดร. พิทยาวัฒน์ พิทยาภรณ์ จากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เป็นผู้ดำเนินรายการ ความสัมพันธ์ทางเชื้อสายระหว่างตระกูลภาษาต่างๆ ในภูมิภาคเป็นสิ่งที่นักภาษาศาสตร์ให้ความสนใจศึกษากันมานาน เนื่องจากพบลักษณะที่อาจจะแสดงถึงความเกี่ยวข้องกันข้ามตระกูล ผู้ร่วมอภิปรายแต่ละท่านได้อภิปรายเชิงวิพากษ์เกี่ยวกับสมมุติฐานความสัมพันธ์ระหว่างภาษาในภูมิภาคที่มีบทบาทอยู่ในปัจจุบัน ได้แก่ สมมุติฐานจีน-ทิเบต-ออสโตรนีเซียน (STAN) สมมุติฐานความสัมพันธ์ระหว่างตระกูลออสโตรนีเซียนและม้ง-เมี่ยน และสมมุติฐานออสโตร-ไท (Austro-Tai) ทั้งในแง่ข้อมูลและระเบียบวิธีวิจัย ทั้งนี้ Laurent Sagart ผู้เสนอสมมุติฐานจีน-ทิเบต-ออสโตรนีเซียน ยังได้ให้เกียรติเข้าร่วมการอภิปรายด้วย

การประชุมครั้งนี้ยังถือเป็นความก้าวหน้าอีกครั้งหนึ่ง เนื่องจากการพูดคุยกันเกี่ยวกับสถานะสมาคมต่อเนื่องจากการประชุมครั้งที่แล้วที่ประเทศฝรั่งเศส ที่ได้ตกลงให้มีการศึกษาความเป็นไปได้ที่จะมีการจดทะเบียนสมาคมให้เป็นองค์กรไม่แสวงหาผลกำไร ในการประชุมครั้งนี้มีความคืบหน้าว่าจะมีการจดทะเบียนองค์กรในสหรัฐอเมริกา มีการเก็บค่าสมาชิกรายปี และร่างธรรมนูญ (constitution) ขององค์กรเพื่อให้สมาชิกแสดงความคิดเห็นและลงชื่อสนับสนุนหรือคัดค้าน (ซึ่งปัจจุบันได้ร่างเสร็จและส่งให้สมาชิกแล้ว) นอกจากนี้ยังมีการแต่งตั้งสมาชิกคณะกรรมการบริหารใหม่ ได้แก่ Justin Watkins จาก SOAS และ Hsiu-chuan Liao จาก National Tsing Hua University แทนที่สมาชิกเดิมที่ครบวาระสองปี ได้แก่ Mathias Jenny และ รองศาสตราจารย์ ดร. กิติมา อินทร์มพรรย์

สำหรับการประชุมครั้งต่อไปในปี ค.ศ. 2014 Justin Watkins จาก สถาบันตะวันออกและแอฟริกาศึกษา มหาวิทยาลัยลอนดอน (SOAS, University of London) ได้เสนอตัวเป็นเจ้าภาพจัดการประชุม คาดว่าจะจัดขึ้นที่มหาวิทยาลัยอย่างกึ่ง สาธารณรัฐแห่งสหภาพพม่า ซึ่งจะมีการประชาสัมพันธ์การประชุมให้ทราบต่อไป